

foto: Eric Fernandez Redo

Allmänmedicin Norrbotten

- *kvartalstidskrift för allmänläkare och blivande allmänläkare*

Februari – 2010, recensioner

Detta är pappersversionen av recensioner i AllmänmedicinBD.se. För ytterligare artiklar och recensioner av böcker samt senaste uppdatering, gå in på www.allmanmedicinbd.se_/red

beskrivning i Läkartidningen av motsvarande svenska förhållanden) Pesten ses för övrigt som nödvändig förutsättning till dessa noveller om kärleken i ett spännande resonemang. Björn Linell har valt tio av de hundra berättelserna.

/Peter Olsson, Jokkmokk

Arthur Conan Doyle: Kejsarens husarer

ISBN 9179536395

Jag har fått ljudboken av min gode vän som är pensionerad militär. Inte visste jag att Sherlock Holmes skapare skrivit om soldater och brigadgeneraler. Här får man en intressant inblick i soldatens världsbild och värderingar som nog till vissa delar gäller än idag. Galant tapperhet och ärelystnad, trohet mot sin överordnade och patriotism. Hans Alfredssons uppläsning tillför en humoristisk dimension.

/Peter Olsson, Jokkmokk

Björn Lindell: Boccaccio Decamerone

ISBN 9179535224

Inledningen till denna klassiker beskriver många aspekter av digerdödens verkningar. Den medicinska beskrivningen är detaljerad men intressant är också sociala följder och processer som svar på så omvälvande kriser. (Nyligen gjordes en liknande

Pär Lagerkvist: Dvärgen

Utkom 1944, ett komplicerat, mörkt mästerverk om ondskan och människorna i maktens närhet.

/Peter Olsson, Jokkmokk

Victor Hugo: Les Misérables – Samhällets olycksbarn

Diskussionen med Lars Englund gjorde att vi plockade fram en gammal videoinspelning med

Gerard Depardiue. Men sista delen saknades och fick då fram en mycket gammal bokupplaga och läste slutet av denna spännande text med klar tendens.

/Peter Olsson, Jokkmokk

Sara Kadefors: Borta Bäst

ISBN 9164202992

Märklig och gripande stundtals rolig berättelse om en kvinna som verkar ge upp allt och gör en samhällelig resa som frilägger en hel del om inte minst könsroller och människor i det moderna segregerade livet. Tidigare läst av Andreas?

/Peter Olsson, Jokkmokk

Indridasson: Glasbruket och Änglarösten

ISBN 9172634871

Prisbelönt deckare från island. Välskriven och med visst socialt patos. Mordfallet visar sig ha samband med övergrepp och intrigen inkluderar den ärftliga von Recklinghausens neurofibromatos och det stora genetiska projektet som väl nu gått i konkurs?

Änglarösten - 2006 (ISBN 9172637749 Erlendurs privatliv vävs fint in i vardagspsykologin. Stränga krävande föräldrar kan driva sina avkommor till katastrofens rand. Kriminalromanen speglar den förändrade synen på homosexualitet under förra seklet.

/Peter Olsson, Jokkmokk

Maja Hageman: Spåren av kungens män

ISBN 9173134694

Fick denna ljudbok av en vän med historiskt intresse. Välskriven populärvetenskap om ett skede i vår historia som åtminstone jag inte hört så mycket om och nog inte läste om iskolan. Det är ju delvis samma tid som Guillous Arn böcker gestaltar. Intressant är kyrkan och religionens roll i den dramatiska statsbildningen.

Jag får också en ny förklaring på namnet på den småländska by där jag levde mina första år. Tegnaby har även samband med Tegners namn. Omkring år 1000 talas det ibland om personer som tillhört en speciell grupp kungsmän i samhället. De kallas för

”drängar” eller ”tegnar” och känns igen därför att de bär en benämning som bara tycks har använts för män i den kungliga hirden. De har lämnat spår efter sig bl a på runstenar.

/Peter Olsson, Jokkmokk

Magdalena Graaf: Det ska bli ett sant nöje att döda dig

ISBN 918526766X

Det ska erkännas att jag kände viss tvekan att lyssna på den här boken. Jag kände bara ytligt till systrarna Graaf och väntade mig inte något djupsinne. Berättelsen handlar om hur den unga naiva kärleken till en kriminell man långsamt övergår till misshandel terror och hot. Det är en fruktansvärd historia som är rak och effektivt berättad. Myndigheternas handfallenhet och vikten av enstaka rakryggade tjänstemän, vänner och släktingar i det till slut godartade förloppet. Kringflackandet på kvinnojourer och skyddat boende är inget möjligt liv med ett litet barn. Vändningen kom först efter en bröstoperation! Hur man nu ska förstå det. Självkänslan upprättades med bysten.

På min arbetsplats reagerade en kollega(gissa vem!) över titeln ”Mäns våld mot kvinnor och barn” på en planerad föreläsning om detta samhällsproblem. Boken visar på en besvärande realitet.

/Peter Olsson, Jokkmokk

Herman Lindqvist: Historien om ostindienfararna

ISBN 9173480258

Boken kompletterar tv-programmen om det stora nutida projektet med byggandet av ostindienbåten Götheborg och resan till Kina. Enkel berättelse rätt upp och ner men spännande och lärorikt.

/Peter Olsson, Jokkmokk

Silvermasken Peter Englund, en kort biografi över drottning Kristina

ISBN 9100111201

Den kanske märkligaste kvinnan i vår historia beskrivs historiskt kunnigt och psykologiskt inträngande analys. Drottningen konverterade till katolicismen och abdikerade, hade kontakt med tidens främsta vetenskapsmän, filosofer och konstnärer. Intressant litterärt porträtt av en modig och komplicerad människa.

/Peter Olsson, Jokkmokk

Voltaire: Candide

ISBN 9186023012

Omläsning eller snarare omlyssning av denna lilla klassiker där man alltid kan upptäcka nya aspekter och associationer. Sist den var aktuell var när jag skulle intressera medicine candid-ater för att våga sig ut i den norrbtttniska verkligheten. För att se om vi lever i den bästa av världar. Man bör odla sin trädgård!

/Peter Olsson, Jokkmokk

Annika Borg: Inga fler dagar inom parentes: om livet, döden och sorgen

ISBN 9179536409

Den framgångsrika prästen blir omskakad av sorgen efter fadern som avlider i cancer.

Man kan väl inte komma ifrån duktigheten hos den professionella själasörjaren, med den mjuka radorösten som vi hör i ”Tankar för dagen.”

Temat sturktureras i personlig berättelse, reflektioner, meditationsövningar, bibelcitater och poesi.

Kritiken mot delar av vården känns ärlig och uppriktig. (Skulle palliativ registret fångat upp det?-knappast!)

Jag lyssnar upprepat på olika delar just i en personlig långsamt tilltagande sorg över en nära anhörig som stilla försvinner i demensutveckling, sådana här böcker kan ge en viss tröst.

/Peter Olsson, Jokkmokk

Herman Hesse: Siddharta

ISBN 9100476153

Omläsning av kulturbok för flera i min generation, den aktualiserades av kollegan Bo när vi diskuterade Sjukskrivningsdebatten. Hesses framställning är lärd och enkelt gestaltad men det är nog mest vissa enstaka visdomsord som stannar i minnet.: Hesse låter Siddharta säga sin bästa tanke : Av varje sanning är motsatsen lika sann.

/Peter Olsson, Jokkmokk

Björn Johnsson: Kampen om sjukfrånvaron

ISBN 978 91 7924 225 1

Samhällsvetaren Björn Johnsson har skrivit en spännande, välformulerad och viktig bok. Med ett grundligt forskningsarbete presenteras en bild som avviker från den dominerande där sjukskrivna beskrivs som fuskare och inbillningssjuka. De socialpolitiska effekterna har fått stora förödande följder för enskilda individer och socialförsäkringen har underminerats.

Hur kunde detta ske och varför?

Efter inledningen som bl a tar upp exemplet från Feministisk Initiativs sjukskrivna folkpartistiske styrelseledamot ges en beskrivning av bokens disposition. Den svenska sjukförsäkringens framväxt beskrivs ganska utförligt liksom variationerna i sjuktalen. (fig Diagram 2.1 s 44) Sjuktalen var betydligt högre vid flera tillfällen under 70 och 80-talen än under den undersökta perioden efter sekelskiftet. Antalet nya sjukskrivna hade inte ökat särskilt mycket (högst 15 %) men sjukskrivningarna blev allt längre med uteblivna åtgärder på arbetsplatserna. Anpassningsgrupperna försvann. Vad var det som gjorde ”den

galopperande sjukfrånvaron” till ett samhällsproblem?

Vad är det som definierar ett samhällsproblem?

Upptakten är strax efter finanskrisen i början på nittiotalet. Sjukskrivningen som ett *arbetsmiljöproblem* daterar sig till 2000 till 2001 och den politiska enigheten var total. Arbetsgivarna blev syndabockar. Därefter perioden 2002 till 2004 där fokus försköts till *överutnyttjande och fusk*. Jag minns att jag hajade till då jag hörde Alf Svenssons populistiska uttalande i radions ”Dagens Eko”. Den empiriska grunden för fuskets omfattning har hela tiden varit svag. Diskursen kring överutnyttjande fick *konsekvenser* 2005-2009. Nu ser vi resultaten, hur socialförsäkringen underminerats.

Johnsson använder sig av **samhällsvetenskapliga metoder** och det slår mig hur mycket mera tillämpliga de är för att förstå den socialpolitiska utvecklingen än t ex rent medicinsk statistik, som ju nästan helt saknar samband med variationerna. I mediebevakningen blir textanalyser av Dagens Nyheter en viktig del. Periodiseringen har starkt stöd i resultaten av de kodade perspektiven i tidningstexterna.

Genomgången av hur **rimliga** de två perspektiven (arbetsmiljö resp överutnyttjande) var till problemet ”Den galopperande sjukfrånvaron” är noggrann. Ingen har någon påtaglig förklaringskraft. Istället presenteras en komplicerad förklaring som presenterades av Tor Larsson redan 2005, som knappast någon ville veta av. Det kvalificerade rehabiliteringsarbetet på arbetsplatserna hade försvunnit, goda beslut ersattes av formellt korrekta beslut. (Som praktiskt verksam skulle jag t o m vilja ifrågasätta om besluten blev formellt korrekta.)

Diskussionen om tidens ”**kultursjukdomar**” som utbrändhet och liknande hade knappast någon påvisbar påverkan i statistiken (enstaka procent) men väl i den ideologiska debatten.

Den relativt stora geografiska skillnaden med **högre sjuktal i Norrland** kvarstår dock oförklarad. För egen del tycker jag inte det är märkligare med variation av sjuktalet än med inkomster, utbildningsnivå, medellivslängd, hjärt-kärlsjuklighet, diabetes, arbetslöshet, produktion av el-energi och råvaror, jord och skogsbruk, renskötsel, kulturutbud, matpriser osv. Att dagens arbetsmarknads och socialpolitik medvetet bidrar till glesbygdens avfolkning torde vara uppenbart.

Johnsson väjer inte för det som talar emot hans huvudförklaring och det menar jag är en styrka i hela boken. Nyanserna får komma fram. Det har inte framkommit några bärande invändningar mot författarens analys.

Politikerna har fattat beslut om sänkta ersättningsnivåer, tillsatt olika utredningar och krävt alltmer komplicerade intyg. Detta har många gånger skett på oklara och ofta direkt felaktiga grunder. Analysen är partipolitiskt neutral och drabbar såväl socialdemokratien som alliansen.

Är detta då en beskrivning och analys som läkarkåren i allmänhet eller allmänmedicinerna speciellt kan ta till sig? Ett starkt **motstånd kan förväntas** hos de av våra egna företrädare som varit starkt knutna till och fått ekonomisk ersättning av Försäkringskassan. De har drivit en starkt vinklad propaganda emot socialförsäkringen. De har varit aktörer på olika arenor där läkarkåren utpekats som ”ansvariga för processen”. Här är jag pessimistisk när det gäller att argumentera med samhällsvetenskapliga forskningsresultat. Den ideologiska förförståelsen med kravliberala värderingar blockerar alltför starkt. Den verkar inte heller påverkas av att sjuktalet mer än halverats.

Jag tror att varje allmänläkare hade ett fåtal **frustrerande** fall där enda möjliga åtgärden, under rådande omständigheter, var fortsatt sjukskrivning. Men de fallen var inte fler än de där det **nu** blir märkliga retroaktiva avslag från FK eller krav på utförligare textmassor i intyg som bara korrupperar vårt språkbruk och diagnosättning. Alla verksamma vet att vi tenderar att överskatta antalet av problematiska fall. Det visar trots allt den bristfälliga statistiken. Det realistiska rådet från läkare till ”den försäkrade” blir ofta att inte ens pröva om försäkringen är tillämplig även om sjukdom och arbetsoförmåga föreligger. Att det på arbetsmarknaden åter spontant skulle uppstå anpassningsgrupper är orealistiskt. Inte heller tror jag att denna lilla grupp av oftast kvinnor, ofta lågutbildade, ensamstående mödrar kommer att erbjudas stöd i det ”rättvisa och sammanhållna” samhället. Det handlar om hur vi förstår sociala problem och vem som definierar dem.

/Peter Olsson, Jokkmokk

Hypertoni och 24-timmars mätning av blodtryck

Thomas Kahan och Fredrik Nyström(red)

Studentlitteratur ISBN 978-91-44-04797-3

Boken (och utrustning) beställdes till Vårdcentralen efter en lång och intressant diskussion om vilka krav vi ska ställa på ny teknologi och metoder. Samtidigt kom efterfrågan på patientnära blodgasanalys upp, där har vi ännu inte tagit beslut. Hur påverkas patienter och vårt arbete av att teknologi blir tillgänglig?

Trots att referensvärden är osäkra används metoden på många håll kanske särskilt primärvården. Själv blev jag svag för argumentet att det faktiskt i många fall var möjligt att seponera behandling och utesluta hypertoni med registrering (det var dr Båtsman som argumenterade så).

Presentationen är sakligt kortfattad och enkel, inget problematiserande av preventionens medikaliserande effekt och biverkan i form av ständigt monitorerande av redan oroade individer.

En hypertoni-debatterande kollega (MB) har lovat att presentera boken och metoden för oss kolleger, sköterskor och kanske i vår tidskrift.

/Peter Olsson, Jokkmokk